Kitap ve Sünnete Dönmenin Gerekliliği

Ali Haşşan

ÎÇÎNDEKÎLER

HUTBETÜ'L-HACE

Hamd, ancak Allah içindir. O'na hamdeder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. Allah kimi hidayete erdirirse onu saptıracak yoktur, kimi de saptırırsa onu hidayete erdirecek yoktur.

Allah'tan başka ilah olmadığına şehadet ederim. O, tektir ve ortağı yoktur. Ve şahadet ederim ki, Muhammed O'nun kulu ve Rasülü'dür.

"Ey iman edenler! Allah'tan sakınılması gerektiği şekilde sakının ve ancak müslüman olarak ölün." (Al-i îmran:102)

"Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikisinden bir çok erkekler ve kadınlar üretip yayan Rabbinizden sakının. Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık haklarına riayetsizlikten de sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir." (Nisa: l)

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin. Ki Allah işlerinizi düzeltsin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah ve Rasulüne itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur." (Ahzab: 70-71)

Bundan sonra:

"Muhakkak ki, sözlerin en doğrusu Allah'ın Kelam'ı, yolların en hayırlısı Muhammed (s.a.v.)'in yoludur. işlerin en kötüsü ise sonradan uydurulanlardır. Sonradan uydurulup dine sokulan her amel bid'at, her bid'at sapıklık ve her sapıklık da ateştedir." *

Not: 'Hutbetü'1-Hace' ismiyle meşhur olan bu duayı, cuma hutbelerinde vesair konuşmalannda okuyan Rasulullah, bizzat sahabelere öğretmiştir (*) Müslim (867), Nesei (3/188)

MUKADDİME

Kur'an-ı Kerîm'de Rasulullah (s.a.v.)'in sünnetiyle hükmetmeyi öngören pek çok ayet vardır. Ben bu mukaddimede Kur'an ve Sünnete dönmenin gerekliliği ile ilgili bazı ayetleri zikredeceğim. "Muhakkak ki nasihat vermek (öğüt vermek) mü'minlere fayda verir." (l)

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

"Allah ve Rasülü, bir işe hükmettikleri zaman, mü'min erkek ve mü'min kadının kendi işlerinde artık başka bir şeyi seçmeye hakları yoktur. Kim Allah'a ve Rasülü'ne karşı gelirse apaçık bir sapıklığa düşmüş olur." (2)

"Bunlar Allah'ın (kulları için koyduğu) hududlarıdır. Kim Allah'a ve peygamberine itaat ederse, O da onu, içinde daimi kalacağı (ağaçları) altında ırmaklar akan cennetlere sokar; bu da en büyük kurtuluştur." (3)

"Sana indirilen (Kur'an)'a ve senden önce indirilen (kitap)'lara inandıklarını iddia eden (şu münafık) kimseleri görmüyor musun? Aslında (fesad ve delalet kaynağı olan) tağutu inkar etmekle emrolundukları halde, yine de onun önünde muhakeme olunmak istiyorlar. Şeytan da onları (dönüşü olmayan uzak bir sapıklığa düşürmek istiyor.)" (4)

"Onlara "Allah'ın indirdiği (Kur'an)'a ve Peygambere gelin denildiği zaman o münafıkların senden yüzçevirip kaçtıklarını da görürsün." (5)

"Deki; Allah'a ve Rasülü'ne itaatta, eğer yüzçevirirlerse muhakkak ki Allah kafirleri sevmez." (6)

"...Sana da (Ey Muhammed) zikri indirdik ki, insanlara (kendileri için) indirileni açıklayasın, taki düşünüp öğüt alsınlar." (7)

"Allah'a ve peygambere itaat edin ki, size merhamet olunsun." (8)

"Kim Rasüle itaat ederse, Muhakkak Allah'a itaat etmiş olur." (9)

"Aralannda hükmetmek için Allah ve Rasülü'ne çağrıldıkları zaman, mü'minlerin sözü sadece işittik ve itaat ettik demeleridir, îşte bunlar kurtuluşa erenlerdir." (10)

"Peygamber size ne getirdi ise onu alın; size de neyi yasak etti ise ondan uzak durun." (11)

Allah Rasulü (s.a.v.) şöyle buyuruyor:
"Size iki şey bırakıyorum; bunlara sarıldığınız müddetçe asla sapıklığa düşmezsiniz. O da Allah'ın kitabı Kur'an ve Rasulü'nün sünnetidir." (12)

Allah'a hamdu sena eder, Rasülü Muhammed (s.a.v.)'e onun tertemiz ailesine, ashabına ve onların sünnetine tabi olanların üzerine kıyamete kadar selat-u selam olsun.

Elinizdeki Ali Haşşan'ın kaleme aldığı bu eser, Islam dininin en önemli iki kaynağı olan kitap ve sünnete dönmenin zaruretini kısa ve özlü olarak açıklamaktadır. Allah'ın bizden, kitabında beyan ettiği biçimde kendisine kulluk etmemizi istediği, müslümanlar tarafından iyice bilinmelidir. Bu sebeple kitap ve sünnette belirtilen hükümlerle Allah'a kulluk yapmakla mükellefiz. Kur'an ve sünnet müslümanlar için uygulama sahasına konması gereken tek düsturdur.

Asrımızda, müslümanların içinde bulunmuş oldukları duruma baktığımızda şunu görmekteyiz; Adil ve Hakim olan Allah'ın bir topluma gönderdiği belalar, onların isyanları Allah ve Rasülü'nün emirlerine muhalif davranmaları yüzündendir. Özellikle halkı müslüman olan ülkelerin fertleri Kur'an ve sünnetten uzaklaşıp, şirk düzenlerinin hakimiyetinden dolayı bir çok fitne ve zorluklarla yüzyüzedir. Neticede ister itikadi, ister amelî olsun kitap ve sünnetten uzaklaşma en korkunç bir şekliyle bugün gözler önündedir. İslam sadece namaz ve oruçtan ibaretmiş gibi kabul edilmektedir. Sünnetin ise; yerini bid'at ve hurafeler almış, sünnete uygun İslamî bir yaşayış tarzı üzerine Avrupa-i bir yaşayış tarzı her yönüyle tercih edilmiştir.

Nüfusun büyük çoğunluğunu teşkil ettikleri ülkelerde müslümanlar, kendi inançlarına göre yaşayamazlar. Sebebi ise, Islam'ın hakim olmayışı, küfür rejiminin (tağutun) müslümanlar üzerindeki hakimiyetidir. Buna da fırsat veren müslümanların bizzat kendilerinden başkası değildir.

Diğer bir etkene gelince; müslümanların çeşitli fırkalara ve görüşlere ayrılmalarında, ihtilaf ettikleri meselelerde îslamî bir tavırla, kitap ve sünneti hakem kılmayışlarından dolayıdır.

Bu günkü din anlayışımız şundan ibarettir; falan hoca şöyle der, bizim mezhebimiz budur. Biz böyle gördük biz ayetten ve hadisten anlamayız ve buna benzer nice sorular müslümanların çoğunda hakim olan yanlış bir anlayış ve davranış, kitap ve sünneti devreden çıkarıp onları rafa kaldırıp hükümsüz kılmak asrın uğraşısı haline gelmiştir.

Dolayısıyla Allah Rasülü (s.a.v.)'in bütün insanlara örnek olsun diye ortaya koyduğu tertemiz sünneti ihmal ve gözardı edilmekdedir.

Evet bugün müslümanların zafere ulaşamamalarının en büyük sebebi; islam'dan uzak olmaları, nefiscilik, taassub, söz ve amellerinin bir olmayışından, ihtilaf ve anlaşmazlık anında, kitap ve sünneti hakem tayin etmediklerindendir. Oysa Allah ve Rasulü birlik, ve beraberliği emretmekte, açık delil olduğunda, ona tabi olmayı kesinlikle ayrılığa düşmemeyi emretmektedir.

Şimdi bu gerçeğin ışığı altında ümmete düşen; Kur'an ve sünnete ittibaın gerekliliğini ve sahih hadisle amel etmenin önemini, görev bilip artık boşa geçirmiş olduğu zamanlarını hatırlayıp, hemen Rabbani kaynak olan Allah'ın kitabına ve Rasülü'nün sünnetine dönmesidir. Kurtuluş ancak kitap ve sünnetle amel etmemizle mümkündür.

Kur'an ve sünnete dönmenin gerekliliğini sahih hadisle amel etmenin önemini, mezheb taassubundan kaçınmayı bu kitapda delilleriyle kısaca açıklamaktadır. Ancak tercümeye bazı dibnotları ilave etmeyi faydalı gördüm. Her şeyden önce müslümanlara gerekli olan Allah ve Rasülü'nün hükümlerini öğrenip, onunla emel etmektir. Müslümanların bu sancılı hayatları ancak Allah'ın kitabıyla ve Rasülü'nün sünnetiyle amel etmekle tedavi edilebilir. Sözlerimi Allah Teala'nın şu ayetiyle bağlamak istiyorum:

".... Ben gücümün yettiği kadar İslahtan başka bir şey arzu etmem. Benim basarım, ancak Allah'ın yardımıyledir. Ben yalnız O'na güvenip O'na dayandım ve yalnız O'na dönerim." (Hud Süresi: 88)

Tevfik ve hidayet Allah'tandır. Selam; Kur'an ve sünnete tabi olanların üzerine olsun.

Ahmet Çetin

ÖNSÖZ

Rasulullah (s.a.v.), "Hutbetü'ı-Hace" adı verilen bu hutbeyle sözlerine başlamaya gayret eder ve onu ashabına öğretirdi. Bu Hutbe'de Allah Teala'ya olan Hamd ve Sena, O'nun ve Rasulü'nün emirlerine itaatin ehemmiyeti akıl sahibi bir kimse için açıkça ortadadır. Müslümanların Allah'dan hakkıyla korkmadan (emirlerine sarılıp yasaklarından kaçınmadan) yönetime geçmesi mümkün değildir. Allah'tan hakkıyla korkmak ise, insanların kabullendiği, müçtehid bir imamdan bile sadır olsa, Kitap ve Sünnet'e muhalefetten yüzçevirmek Allah ve Rasulü'nün emirlerine gerçek manada sarılmaktır.

Biz bu küçük risalede, Allah ve Rasülü'ne itaatin zorunluluğunu ve anlaşmazlıkları Kitap ve Sünnet'e götürerek çözümlemenin gerekliliğini, mezheb taassubunun tehlikesini, ayet ve hadislerle aynı zamanda sözüne güvenilir ilim ehlinin doğru beyanlarıyla delillendirmek suretiyle açıklayacağız.

Muvaffakiyet Allah'tandır.

Ali Haşşan

l- ALLAH, PEYGAMBERİ (S.A.V)'E VAHYE UYMAYI EMRETMİŞTİR:

Allah Teala, Rasülü (s.a.v.)'e göndermiş olduğu vahye uyması için şöyle emir buyuruyor:

"Ey Peygamber! Allah'tan kork. Kafirlere ve münafıklara itaat etme. Şüphesiz Allah bilendir. Hakimdir (her şeyi en iyi bilir, hüküm ve hikmet sahibidir). Sen sadece Rabbinden sana vahyedilene uy. Muhakkak ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır." (13)

Bir diğer ayetlerinde de Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

"Ey Rasulüm Rabbinden sana vahyolunana uy. O'ndan başka ilah yoktur. O'na ortak koşanlardan yüzçevir." (14)

Yine yüce Allah şöyle buyuruyor: "Ey Rasulüm! Sonra seni din konusunda apaçık bir şeriat (düzen) sahibi kıldık. Sen ona uy. Hakkı bilmeyenlerin isteklerine (heva ve heveslerine) uyma." (15)

Allah (c.c.), bu ayetlerde insanlara Rasulü için kendisine vahyolunana uymasını farz kıldığını beyan etmektedir. Çünkü kulların faydasına olan düzeni, yani şeriatı en iyi bilen, hüküm ve hikmet sahibi olan Allah, Peygamber'ine bunu emrederek kafir ve münafıkların yolundan menetti. Hatta onların düzenlerini bile ortadan kaldırmayı da bu emirleri arasında ifade buyurdu. Allah katında olmayan her sistem, ancak heva ve hevese uymaktan başka bir şey değildir.

"Akıl sahibinin kesinlikle bildiği gibi Allah'ın peygamberine vahyolunana uyma emri, bizim için de bir emirdir." (16)

2- ALLAH, PEYGAMBERÎNE VAHYETTİĞİNİN ÎNSANLARA TEBLİĞİNİ EMRETMİŞTİR

Allah (c.c.) şöyle buyurur:

"Ey peygamber! Rabbın'dan sana indirilen ayetleri tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan, O'ndan gelen risaleti tebliğ etmemiş olursun. Allah seni insanlardan korur. Allah şüphesiz kafir kavme hidayet etmez." (17)

Bu ayetin tefsirinde, îbn-i Kesir -Allah ona rahmet etsin-şöyle der: "Allah Teala'nın kulu ve aynı zamanda Rasulü Muhammed (s.a.v.)'e hitaben göndermiş olduğu vahyi insanlara tebliğ etmesini ve açıklamasını emretmektedir. Ayet-i kerîmede de açıklandığı üzere, Hz. Peygamber (s.a.v.) risalet görevini tam manasıyla yerine getirmiştir. Aynı zamanda Yüce Allah'ın her emrine uymuş, ve onu en güzel şekilde yaşamıştır. Çünkü onun ahlakı Kur'an'dır.

Devamla îbni Kesir şu ifadelere yer verir: "Allah Rasülü'nün kendisine vahy edileni tamamen açıkladığına işaret eden bir çok hadis vardır. Nitekim bunlardan biri, Hz. Aişe validemizden rivayetle gelen Mesruk hadisidir. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Kim sana derse ki, Muhammed (s.a.v.) Kendisine vahyedilenden bir şey gizledi. Muhakkak ki yalan söylemiştir. Çünkü Allah: "Ey peygamber! Rabbin'den sana indirileni tebliğ et..." (18) Eğer tebliğ yapmazsan peygamberlik görevini yerine, getirmemiş olursun.

Yine bu ayetin tefsirinde, îbni Kesir, îbni Abbas'tan nakille der ki: "Yani sana indirilenden bir ayet dahi gizlersen, peygamberlik vazifesini yerine getirmiş olmazsın."

".... Sana da zikri (Kur'an'ı) indirdik ki, insanlara vahyedilenleri açıklayasın diye. Umulur ki düşünüp öğüt alırlar." (19)

Ayetin tefsiriyle ilgili olarak îbni Kesîr: ".... însanlara vahyedilenleri açıklayasın diye...." (20) Rabbinden sana verilen ilim yani Allah Rasulü (s.a.v.), Ademoğlu'nun efendisi ve yaratılanların en faziletlisidir. Allah tarafından kendisine indirilene tabi olup buna düşkünlüğü sebebiyle vahyi en güzel şekliyle tebliğ ederek mücmel (kapalı) olanı ayrı ayrı tafsil etmiştir, müşkil (zor) olanları da beyan buyurmuştur, demiştir."

Yüce Allah buyurur ki:

"Bu kitapta sana her şey için bir açıklama, hidayet ve rahmet kaynağı, müslümanlar için de müjdeci olarak indirdik." (21)

"Bu kitapta sana her şey için bir açıklama...." ayetin tefsirini îbni Kesir Imam Evzaî'den, sünnet olarak nakletmektedir:

"İmam Şafiî (r.h.), er-Risale adlı eserinde Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, Allah'ın hidayetine tabi olduğuna ve ona sımsıkı sarıldığına kendisinin de şahitlik ettiğini söylüyor. Aynı zamanda şöyle buyuruyor:

"İşte sana da ey Muhammed! Emrimizden bir ruh (Kur'an)'ı böyle vahyettik. Önceden sen kitap nedir, iman nedir bilmiyordun. Fakat biz o kitabı kullarımızdan dilediğimizi kendisiyle hidayet edeceğimiz bir nur kıldık. Kuşkusuz sen de, bu kitap vasıtasıyla, insanları dosdoğru yola iletiyorsun." (2)

İmam Şafiî (r.h.), er-Risale adlı eserinde ele aldığı bir hadiste Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu bildiriyor: "Allah Teala'nın emrettiği hiçbir şey yoktur ki, size emretmiş olmayayım, sakındırdığı hiçbir şey de yoktur ki, sizi ondan sakındırmış olmayayım." (23)

Bu hadisinde açıklık getirdiği gibi muhakkak ki Rasülullah (s.a.v.), Allah'ın kendisine göndermiş olduğu risaletini insanlara tamam olarak tebliğ etmiştir. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Bugün size dininiz! ikmal ettim ve üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve din olarak da sizin için islam'ı seçtim." (24)

"Hz. Peygamber (s.a.v.), sizi, gecesi gündüzü gibi apaydınlık doğru yol üzere bıraktım. Ondan sapan mutlaka helak olur buyurmaktadır." (25)

Veda haccında Hz. Peygamber (s.a.v.). Ya Rabbi risaletini tebliğ ettim. Ya Rabbi şahid ol!" (26) diyerek elçilik görevini yerine getirdiğini çok açık bir dille bildirmiştir. Bundan dolayı biliyoruz ki, şeriatımız birdir. Bazılarının sandıkları gibi, zahir ve batın olmak üzere iki ayrı şeriatımız yoktur. Bu konuyu bu küçük risale içerisinde açıklama imkanım yoktur. Çünkü bu konuda ileri sürülen hadisler mevzu, yani uydurmadır.

İmam-ı Şafiî er-Risale isimli kitabında şöyle diyor:

"Allah'u Teala'nın hüküm vermeyip de Rasülullah (s.a.v.)'in koyduğu hükümler Allah tarafından konulmuş gibidir." Nitekim Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

".... Şüphesiz sen de bu Kitap vasıtasiyle insanları dosdoğru yola iletiyorsun." "Hem de göklerde ve yerde bulunan her şeyin sahibi olan Allah'ın yoluna... Bilesiniz ki bütün işler Allah'a varır." (27)

3- ALLAH VE RASULÜNE İTAAT ETMENİN EMRİ VE MUHALEFETTEN SAKINMAK

Yüce Allah buyurur ki:

"Allah ve Rasulü bir şeye hükmettikleri zaman, mü'min erkek ve mü'mine kadının kendi işlerinde artık başka bir şeyi seçmeye hakları yoktur. Kim Allah'a ve Rasülü'ne karşı gelirse apaçık bir sapıklığa düşmüş olur." (28)

Başka bir ayette de:

"Her kim Allah'a ve Peygamber'e itaat ederse, işte böyleleri kıyamet gününde Allah'ın kendilerine nimet verdiği, peygamberler, sıddîklar, şehitler ve salihlerle beraberdirler. Onlar ne güzel arkadaştırlar." (29)

"Kim Rasule itaat ederse, muhakkak Allah'a itaat etmiş olur." (30)

"Ey müslümanlar! Peygamberi kendi aranızda çağırmayı, birbirinizi çağırmakla bir tutmayın. Allah, içinizden birbiri arkasına gizlice sıvaşanları elbette bilmektedir. Bu itibarla Allah'ın emrine muhalefet edenler, başlarına bir belanın gelmesinden, yahut acı bir azaba uğramaktan sakınsınlar." (31)

Yüce Allahın: "O'nun emrine aykırı davranmaktan sakınsınlar" ayetinin tefsirinde İbni Kesir, Allah Rasülü (s.a.v.)'nün emrine, yoluna, metoduna, sünnetine ve şeriatına aykırı hareket edenler, bundan sakınsın. Zira söz ve ameller, onun sözleri ve

amelleriyle ölçülüp değerlendirilir. O'na uygun olanlar kabul edilir. O'na uygun olmayanlar ise, söyleyeni ve yapanı her kim olursa olsun, kendisine geri çevrilir. Nitekim Buhari ve Müslim'in sahihlerinde ve başka eserlerde de rivayeti sabit olduğuna göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Her kim, bir amel işler de, o amel hakkında bizim bir emrimiz yoktur o amel merduttur (yani geçersizdir)." (32)

Yani gizli ya da açık olarak Allah Rasülü'nün şeriatına aykırı hareket edenler, muhalefet etmekten korkmaları ve sakınmaları gerekir.

"Fitne ve bela gelmesinden" yani; kalplerde küfür, nifak ve bid'at gibi.

"Elemli bir azap isabet etmesinden" ise, dünya hayatında öldürme, had cezası uygulanması veya hapis vb. şekilde bir fitnenin gelmesinden sakınsınlar.

"Başlarına fitne ve bela gelmesinden veya çok elemli bir azab isabet etmesinden sakınsınlar" ayeti hakkında îmam Kurtubî, Allah'ın emrine aykırı davranmalarından dolayı, Allah onlara gereken cezayı verecektir." Buradaki "fitne" öldürme anlamındadır, îbni Abbas ve daha başkalarının da dedikleri gibi Rasülullah'ın emrine muhalefet etmelerinden' dolayı kalpleri mühürlenmiştir.

İmam Şatibî, "el-İ'tisam" adlı kitabının (1/132) de şöyle zikretmektedir:

"Zübeyr ibn Bekkar dediki, Malik b. Enes (r.)'in şöyle dediğini işittim: "Bir adam ona gelerek, ey Ebu Abdullah! Hac yapmak için ihrama nereden gireyim, der. Malik:

"Rasulullah'ın ihrama girdiği yer olan, zü'1-Huleyfe'den gir" der. Adam, "Ben Mescid-i Nebevi'deki, Rasülullah'ın kabrinin bulunduğu yerden ihrama girmek istiyorum" der. Malik (r.a.), "Sakın bunu yapma. Çünkü basına bir bela gelmesinden korkarım" der. Adam: "Ne fitnesiymiş bu? Ben sadece Rasülullah'ın ihrama girdiği yerden, bir kaç mil geriden ihrama girmek istiyorum" der. Bunun üzerine Malik b. Enes (r.a.), "Rasülullah'ın kısaltarak faziletlendirdiği mesafeyi, başka birinin gelip uzatmasından daha büyük bir fitne olabilir mi? Ben Yüce Allah'ın bir ayetinde şöyle buyurduğunu duydum: "Bu itibarla Allah'ın emrine muhalefet edenler, başlarına bir belanın gelmesinden, yahut acı bir azaba uğramaktan sakınsınlar."

Daha sonra îmam Şatibî sözüne devamla der ki: "îmam Malik'in (Allah ona rahmet eylesin) bu fitneyi ayetin tefsiri olarak zikrettikten sonra zira onlar bid'at ehli, Allah'ın kitabında, Rasülullah (s.a.v.)'in sünnetinde zikredilenlere göre değil de, akıllarının kendilerine çizmiş olduğu yoldan giderler."

Bu duruma benzer bir olay da îbni Mes'ud (r.)'dan, îbni Vaddah rivayet etmiştir, îbni Mes'ud der ki: "Sizler, Rasülullah'ın yoluna değil de başka yolu doğru kabul ediyor ve

sapıklık günahına sımsıkı sarılıyorsunuz?" Sözlerini bir gün çevresinde topladığı topluluğa vaaz eden bir adamın yanından geçerken, bu adamın söylediklerine körü körüne uyan topluluğa söylemiştir. Adam etrafında topladığı topluluğa şöyle diyordu:

"İçinizden kim şu kadar şu kadar 'Sübhanallah' derse Allah ona acır, rahmet eder. îçinizden kim şu kadar 'Elhamdülillah' derse, Allah ona acır ve rahmet eder." (33)

Muhakkak Rasülullah (s.a.v.): "Kim bana itaat ederse cennete girer. Her kim de bana karşı çıkarsa imtina etmiş olur, cennete giremez" diye buyurmuştur. (34)

Yine Rasulullah (s.a.v.): "îçinizden hiç birinizin koltuğuna yaslanmış bir vaziyetteyken benim emir ve nehiylerimden biri ulaştığında başkasını bilmem, biz Allah'ın kitabında gördüğümüze uyarız, dediğinizi sakın görmeyeyim" diye buyurdu. (35)

4- RASÜLULLAH (S.A.V.)'İN SÜNNETİNE TABÎ OLMANIN FARZİYETİ (36)

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Evlerinizde okunan Allah'ın ayetlerini ve hikmetini hatırlayın. Allah şüphesiz lütuf sahibidir. Her şeyden haberdardır." (37)

"Allah, kendilerine içlerinden ayetlerini onlara okuyan, onları maddî ve manevî pisliklerden temizleyen ve onlara kitap ve hikmeti öğreten bir peygamber göndermekle mü'minlere şüphesiz büyük lütufta bulunmuştur. Oysa önceden onlar apaçık bir sapıklık içinde bulunuyorlardı." (38)

îmam Şafiî er-Risale adlı eserinde, bu ayet-i kerîmelerde Yüce Allah, kitap ve hikmeti zikretmektedir. Kitaptan gaye, Kur'an-ı Kerîm'dir. Kur'an ilmini bilen ilim ehlinden işittiğime göre hikmet; Rasülullah (s.a.v.)'m sünnetidir. Buradaki konumuzda söylenene en yakındır. Doğrusunu ise Allah bilir demiştir. Zira Kur'an-ı Kerîm bir zikirdir. Hikmetse Kur'an'a tabi kılınmıştır. Yüce Allah kitab ve hikmeti öğretmekle kullarına verdiği nimeti hatırlatmaktadır. Bu husus, dikkat edilirse hikmet Allah Rasülü'nün sünnetinin dışında başka bir şey değildir. Dolayısıyla bundan başka bir şey söylemek doğru değildir. Diğer taraftan Allah Rasülü'ne itaati farz kılmıştır. Aynı zamanda insanların Hz. Peygamber (s.a.v.)'e tabi olmalarının farziyetini açıklamıştır. Ancak Allah'ın kitabı, sonra da Rasülullah'ın sünneti farzdır gibi bir söz söylemek asla caiz değildir.
Allah'ın kitabında ve Rasulü'nün sünnetinde yer alan hükümlerin dışında herhangi bir söze farz demek doğru değildir. Şurası açıktır ki, Rasülullah (a.s.)'ın sünneti, hem "Amm" (umumiliği) ve Hass"ı (hususiliği) delillerle açıklamıştır. Sonra Allah Teala hikmeti kitabıyla birlikte anmış ve birbirine tabi kılmıştır. Takdir edilir ki, Allah bu hususiyyeti Rasülü'nden başka hiçbir yarattığına vermemiştir.

Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır: "Şunu kesinlikle biliniz ki, bana Kur'an-ı Kerîm ve O'nun bir misli verilmiştir. Karnı tok bir hale rahat koltuğuna oturarak şu Kur'an'a sarılınız, onda helal olarak ne görmüşseniz, onu helal kabul ediniz, neyi de haram görmüşseniz, onu da haram kılınız" diyecek bazı kimseler gelmek üzeredir. Şüphesiz ki, Allah Rasülü'nün haram ettiği, Allah (c.c.)'ın haram ettiği şey gibidir." (39) Rasülullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

"Size iki şey bıraktım ki, onlara tutundukça asla sapıtmayacaksınız, Allah'ın kitabı Kur'an ve Rasülü'nün sünnetidir." (40)

Hz. Ömer (r.a.) bir gün Tevrat'tan bazı nüshalarla, Allah Rasülü'nün huzuruna gelerek dedi ki: "Ey Allah'ın Rasülü! îşte bunlar Tevrat'tan bazı nüshalar, oysa buna sükut etti. Ömer bu nüshaları okumaya başladı. Buna karşı Allah Rasülü'nün yüzü kızarıyordu. Ebu Bekir (r.a.), bu sırada Ömer'e dedi ki: "Annesiz kalası herif! Allah Rasülü'nün yüz ifadelerini görmez misin? Ömer Allah Rasülü'nün o halini görünce şöyle dedi: "Allah ve Rasulü'nün gazabından Allah'a sığınırım. Rab olarak Allah'ı, din olarak islam'ı ve Nebi olarak da Muhammed (s.a.v.)'e razı olduk." Bunun üzerine Allah Rasülü (s.a.v.) nefsimi elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, eğer Musa (a.s.) çıka gelseydi ve beni bırakıp da ona tabi olsaydınız, doğru yoldan sapıtmış olurdunuz. Eğer o hayatta olup benim peygamberliğime ulaşsaydı bana tabi olurdu." (41) (*)

(*) Diğer taraftan bu konuyla ilgili aşağıdaki hadisleri buraya koymayı faydalı buluyorum."Bir kavme ne oluyor ki, benim yaptığım şeyden kaçınıyorlar. Allah'a yemin olsun ki ben Allah'ı onlardan daha çok tanıyorum ve daha çok korkuyorum."

İmam Şafiî; Rasülullah (s.a.v.)'in, Allah'ın kitabıyla birlikte koyduğu hükümlerin yanı sıra Allah'ın kitabında nass halinde bulunmayan hükümler de koymuştur. Rasülullah (s.a.v.) ne hüküm koymuşsa, Allah bizi o hükme tabi olmak ve itaat etmekle mükellef kıldı. Rasülullah (s.a.v.)'e tabi olmamayı hiç bir mazeret bile kabul edilmeksizin (42) günah ve kötülük olarak kabul etmiştir. Allah Teala kullarının Rasülü'nün sünnetinden ayrılmaları için hiç bir yol bırakmamıştır" diyor. Imam Şafiî bir başka güzel ifadesinde (Allah ondan razı olsun) şöyle diyor: "Allah'ın kitabındaki hükümlerle, Rasülullah (s.a.v.)'ın sünnetindeki hükümler ihtilaf etmezler (çatışmazlar). Bilakis bütün hallerde beraberdirler. Kim Allah Rasülü'nden alırsa muhakkak ki Allah'tan almıştır. Çünkü Allah Rasülü'ne itaati farz kıldı. Yine dedi ki; "Kim Rasülullah (s.a.v.)'den doğruluğu sabit bir söz işitirse onu başkasına öğretmesi gerekir." Bundan da anlaşılan mana mezhep sahibine, sahih hadis delil olduğu zaman, hadisle amel etmeyi terketmesi caiz olmaz. Ancak şu kadarım söyleyebiliriz ki, sünnet hakkında cehalete düşer ve sırf o sünneti bilmediği için aykırı bir görüş söyleyebilir veya tevil edebilir."

İmam Şafiî: "Allah Rasulü (s.a.v.)'in sünneti Kur'an-ı Kerîm'le beraber iki yönde anlaşılabilir" dedi. Bundan ilki:

"Kur'an-ı Kerîm'in nassı, Rasulullah (s.a.v.) Allah (c.c.)'in indirdiği vahye aynen tabi olmuştur, îkincisiyse; Kur'an-ı .Kerim'deki ayetlerin muradını Allah'dan gelen vahiy olarak beyan etmiş ve nasıl farz kılındığım da açıklamıştır. Amm ve Hass bakımından kulların ne şekilde amel edeceklerini, bunu ne şekilde anlamaları gerektiğini bildirmiştir. Bu iki hususta Rasulullah (s.a.v.) Allah'ın kitabına tabi oluyordu. (*)

(*) Nebi (s.a.v.)'in sünnetinin dindeki yeri reddedilmez değerdedir. Çünkü vahiy ürünüdür. Allah hakkında hüküm vermeyip de, Rasulullah'ın verdiği hükümler, Allah tarafından verilmiş hükümlerle aynı kabul edilir. Müslüman olarak bilmeliyiz ki, Rasülullah(s.a.v.)'in Kur'an'a ilişkin açıklamaları ve Kur'an'ın pratik hayatta yaşanır hale getirilmesi demek olan sünnetin Asr-ı Saadet (saadet asrı)'nda olduğu kadar bizim toplumumuz için de geçerli olduğunu kabul etmek şer'î bir zorunluluktur. Kur'an'ı, kendisine indirilen Rasulullah (s.'a.v.)'den daha iyi anladığını iddia eden yalnızca yalancıdır. Kur'an adına hareket ettiğini iddia ederek sünneti reddedenler, kesinlikle samimi değillerdir. Allame imam Şevkanî'nin deyimiyle Sünneti Mutahhara'nın ahkam koyması konusundaki hüccet oluşunun kesinliğine rağmen onun İslam hukukundaki yerine karşı çıkanlar ancak İslam'dan nasibi olmayanlardır." (İmam Şevkanî, İrşadu'l-Fuhul, s. 29)

Çünkü sünnetin reddini ifade eden Kur'an'da tek bir ayet bile bulunamaz. Oysaki sünnete uymayı emreden pek çok ayet mevcuttur. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: "Sana kitabı indirdik ki, hakkında ihtilafa düştükleri şeyi onlara açıklayasın diye." (Nahl: 64)

"O peygamber hevasından konuşmaz. Onun konuşması ancak bildirilen bir vahiydir." (Necm: 3-4) Abdullah b. Amr şöyle der: "Rasulullah (s.a.v.)'dan duyduğum her şeyi ezberlemek maksadıyla yazıyordum. Kureyş beni bundan nehyetti ve "Rasülullah kızgınlık ve sükunet halinde konuşan bir insan iken ondan duyduğun her şeyi nasıl yazarsın? dediler. Bunun üzerine yazmaktan vazgeçtim. Sonra durumu Rasulullah'a anlattım. Eliyle ağzını işaret ederek; Yaz canım (nefsim) kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, burada haktan başka bir şey çıkmaz" buyurdu. (Ebu Davud; 2/343) "Kim Rasule itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur." (Nisa: 80)

Sünnet inkarcılarının durumu, Kur'an-ı Kerîm'de haber verilen Allah ile peygamberinin arasını ayırmak isteyenlerin durumu gibi apaçık bir küfrü hatırlatmaktadır. Yüce Allah onlar için şöyle buyuruyor:

"Onlar ki, Allah'ı ve elçilerini inkar ederler. Allah ile elçilerinin arasını ayırmak isterler, kimine inanırız, kimini de inkar ederiz derler. Bu ikisinin arasında bir yol tutmak isterler. İşte onlar kafirlerin ta kendileridir. Biz de kafirlere alçaltıcı bir azab hazırlamışızdır." (Nisa: 150-151)

Kur'an'a iman etmek kişiyi, "La ilahe illallah" tevhidinin, Rasulullah'ın sünnetine inanmak ise kişiyi, "Muhammedün Rasülullah" şehadetini tahkike götürür. Zaten "Muhammedün Rasülullah", şehadetinin manası, Rasulullah'ın emirlerine itaat etmek, haber verdiği hususlarda, onu doğrulamak, onun nehyettiği kötülüklerden kaçınmak ve istenildiği şekilde Allah (c.c.)'a ibadet etmektir. Her kim; "Ben sünnetin amele taalluk eden yönünden başkasına inanmam" diyorsa, işte onun durumu. Yüce Allah'ın şu hükmünün içine girer:

"Yoksa siz kitabın bir kısmına inanıp, bir kısmını inkar mı ediyorsunuz? Sizden bunu yapanın cezası, dünya hayatında rezil olmaktan başka nedir? Kıyamet gününde de azabın en şiddetlisine itilirler." (Bakara: 85)

Kim "Ben Kur'an'dan başka bir şeye ne inanır, ne de amel ederim" derse, bu kimse tıpkı şöyle konuşan kişiye benzer: "Ben Allah'tan başka ilah bulunmadığına şehadet ederim. Fakat Muhammed'in onun Rasülü olduğuna şehadet etmem" manasına gelir ki, böyle bir şehadetin de geçersizliğinde asla bir kuşku yoktur. Yüce Allah'ı seviyorsanız, bana uyun! Ki Allah da sizi şevsin ve günahlarınızı bağışlasın." (Al-i îmran: 31)

Ne zaman ki İslam ümmeti; peygambere uyma, ona itaat etme, emirlerine boyun eğme ve teslim olma gibi hususlarda tam bir bozgunluk sürecine girmiş oldukları halde, yine de Rasülullah'ı sevdiklerini ileri sürmüş iseler de, işte bu iddia, tevhidi olmayan his, vicdan, Kur'an ve sünnet açısından batıl ve yalan bir iddiadır. Bunun aksini iddia eden varsa delilini getirsin. Neticeden her şeyin içyüzünün ortaya çıktığını görecektir. Yüce Allah şöyle buyuruyor: "Hayır, Rabbine andolsun ki, onlar aralannda ihtilafa düştükleri zaman, içlerinde bir burukluk duymadan verdiğin hükme gönül hoşluğuyla razı olup tam anlamıyla teslim olmadıkça iman etmiş olamazlar." (Nisa: 65) Mütercim

5- İHTİLAFLARI ALLAH VE RASULÜNE GÖTÜRMENİN FARZ OLDUĞU HAKKINDAKİ EMİR

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

“Allah ve Rasulü, bir şeye kükmettikleri zaman, mümin erkek ve mümine kadının kendi işlerinde artık başka bir şeyi seçmeye hakları yoktur. Kim Allah ve Rasulüne karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur." (43)

Müfessir İbn Kesir; "Bu ayet-i kerîme genel olarak tüm meseleleri içine alır. Şöyleki, Allah ve Rasülü bir şey hakkında hükmettiği zaman hiçbir kimsenin ona muhalefet etmesi, hiçbir görüşü ve sözü Allah ve Rasülü'nün emrinin önüne geçirmesi mümkün değildir" dedi. Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamberede itaat edin. Sizden olan emir sahiplerine de. Eğer Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız herhangi bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz, onu Allah'a ve Rasulü'ne götürünüz. Bu hem daha hayırlı, hem de sonuç itibariyle daha güzeldir." (44)

İbni Kesir -Allah kendisinden razı olsun-, bu ayetin tefsirinde der ki:
"Allah Teala'ya itaat ediniz, yani Allah'ın kitabına uyunuz. Ve Rasulü'ne itaat ediniz. Rasulullah'ın sünnetinden alınız. Sizden olan emir sahiplerine itaat ediniz. Yani Allah'a isyan olmadıkça, Allah ve Rasulü'ne itaat ettikleri müddetçe emirlerine itaat ediniz."

Sahih bir hadiste geldiği üzere, "İtaat ancak maruftadır". (45) Çünkü "Allah'a isyan konusunda yaratılmışa itaat yoktur" gerçeği açık bir şekilde ifade eder.

"Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz, onu Allah'a ve Rasulü'ne götürün" ayeti hakkında seleften Mücahid ve başkaları şöyle diyor: Yüce Allah bu emri, insanlara, dinin usul ve füru meselelerinde ihtilaf ettikleri zaman, ihtilaflarını, işte bu Allah'ın emri olan kitap ve sünnetle halletmelidirler. Allah'ın buyurduğu gibi: "De ki, ayrılığa düştüğünüz herhangi bir şeyde hüküm vermek ancak Allah'a mahsustur." (46)

Kim bir işin doğruluğuna, kitap ve sünnetten delil getirerek hükmederse işte bu haktır. Haktan sonra ancak sapıklık vardır. Bunun için Yüce Allah şöyle buyurur:

"Allah'a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız", yani aranızda çekişmiş olduğunuz meselelerde bilgisizliğinizi, düşmanlığınızı bırakarak o meselede Allah'ın kitabı ve Rasülullah'ın sünnetiyle muhakeme edin. "Allah'a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız". Bu ayet-i kerîmenin, bunun üzerine delil olmasıyla, her kim ki, ihtilaf

anında kitap ve sünnetle hükmetmezse ya da ihtilaflarını kitap ve sünnete götürmezse, o Allah'a va ahiret gününe inanmıyor demektir. "Bu, hem hayırlı", yani Allah'ın kitabı ve Rasulü'nün sünnetiyle hükmetmek ihtilafı bu ikisine götürmeniz, sizin için hayırlıdır. "Ve netice bakımından daha güzeldir." Sonuç olarak kazanç bakımından daha güzeldir.

İmam Şafiî -Allah ondan razı olsun- er-Risale adlı eserinde şöyle diyor: "Rasulullah (s.a.v.)'in vefatından sonra, üzerinde ihtilafa düşülen meselelerde, Allah'ın hükmüne (47) (*) ve Rasulü'nün hükmüne götürülür. Eğer ihtilaf ettiklerinde hükmetmek için ikisinden de nass yoksa, o zaman kitap ve sünnetten o mesele için sahih kıyasa başvurulur. -Allah ona rahmet etsin- îmam Şafiî der ki: "Kıyas; kitap ve sünnetten gelen haberin ittifakı üzerine olan delilleri almaktır. Bu iki ilmi öğrenmek de farzdır" dedi. Devamla îmam Şafiî der ki: "Şimdi Rasulullah'ın söylediği sözü, işiten kimsenin hadisin genelini alarak taki açıklayıcı delil bulununcaya kadar, onunla amel etmesi gerekir." Kısaca müslüman için gerekli olan hadisin umum manasıyla amel etmesidir. Aksine açık delil bulununcaya kadar, bu durum sahabilerin çoğunda meydana gelmiştir. Allah onlardan razı olsun. Hz. Peygamber (s.a.v.)'den bir hadis duyduklarında kendi görüş ve hükümlerini terkediyorlardı. Hatta halife bile olsa, vermiş olduğu hükmü bırakıp hadisin hükmüne göre amel ediyorlardı, îşte Hz. Ömer (r.a.) her parmağın diyetine ilişkin hüküm verince, muhalefetten Amr b. Hazmın mektubunda, Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır: "Şuradan itibaren her parmak için, on deve diyet vardır." (48) Amir b. Hazm'ın mektubunda bulunan hadisi sahabe (r.a.) duydukları zaman, Hz. Ömer'in hükmünü bırakıp hadisin hükmüyle amel ettiler, îmam Şafiî bu hadisle ilgili olarak er-Risale adlı kitabında, delil olarak bu hadisi göstererek (s: 423)

(*) Şeyh Abdülaziz bin Abdullah bin Baz "Sünnete Göre Amelin Vacibi, Onu inkar Küfürdür" isimli kitabında şöyle zikretmiştir. "..... sünnet delil olmasaydı veya onun tümü muhafaza edilmeseydi, insanların Rasulullah'a itaat etmeleri ve ihtilafa düştükleri mevzuları Kur'an ve Sünnet'e başvurarak halletmeleri mümkün olur muydu? Sünnetin delil olmadığını veya tümünün muhafaza edilmediğini ileri sürenlere göre, Allah kullarını mevcud olmayan bir şeye havale etmiş olur. Bu düşünce ve inanış en büyük batıl; Allah'a karşı işlenen en büyük küfür ve O'na duyulan en kötü zandır. ,48) el-Hakim Müstedrekte rivayet etmiştir. er-Risale sh.: 423'de muhaddis allame Ahmed Şakir'in tahricine bakiniz.

bu hadis-i şerifte, iki delalet bulunmaktadır.

a) Haberin kabulü yani (haberi ahad veya vahid),

b) Hadis-i şerif sabit olunca derhal kabul etmektir. Kaldı ki, kabul etmedikleri haberin misliyle imamlar bile amel etmemiş olsa, durum değişmez. Yine burada açık bir şekilde görüyoruz ki, bir imam, bir işi yaptıktan sonra, Hz. Peygamber (s.a.v.)'den bildirilen habere aykırı ortaya çıkarsa, bu haberden dolayı yapılan iş derhal terkedilir. Rasulullah (s.a.v.)'ın hadisi, kendisinden sonra, bir kimsenin ameliyle değil, bizzat kendisi sabit olur. Ne muhacirden ne de Ensar'dan hiçbir sahabe ve daha sonra o dönemde islam'ı kabul etmiş olan müslümanlardan hiçbirisi Hz. Ömer için, bu fiile aykırı amelini sürdürdü, diye bir rivayette bulunmadılar. Ayrıca yanındaki bilginin hadis-i şerife aykırı olup olmadığını söyleyen de çıkmadı. Aksine sahabe-i kiramdan, hepsi üzerlerine düşen vecibeyi yerine getirerek Rasulullah'tan gelmiş hadis-i şerifi

kabul ettiler. Buna aykırı olan her şeyden de vazgeçtiler. Eğer Hz. Ömer'e, bu hadis zamanında ulaşsaydı, şüphesiz o da derhal bununla amel ederdi. Nitekim biliyoruz ki, Allah Teala'dan korku, Rasulullah (s.a.v.)'e tabi olmak ve vacibi eda etmekle hadise aykırı her türlü amel terkedilmiştir. Hiç kimse Rasulullah (s.a.v.)'ın zıddına amele girişmez. Çünkü Allah Teala'ya itaat Rasulü'nün emirlerine tabi olmakla yerine getirilebilir. Bir adam îmam Şafiî'ye şöyle sordu: "Hz. Ömer'in, Allah Rasulü'nden geldiği sabit olan haberi, işittikten sonra, yaptığı amelden vazgeçtiğini misallerle açıklayabilir misiniz?"

İmam Şafiî de cevap olarak: "Bu zikrettiğimiz delil olmuyor mu?" dedi. Dedi ki: "Evet ama, söyledikleriniz, yalnız şu iki hususu delillendirmektedir:

a) Sünnetin bulunmadığı yerde, içtihadla amel etmenin caiz oluşu.

b) Sünnet sabit olunca, nefsi amelin zaruri olarak terketmek, sünnete aykırı olan ameli, terketmekse farzdır. Sünnetin iptaliyse ancak daha sonra sahih şekilde rivayet olunan bir hadisle sabit olabilir. Elbetteki aykırı olan haberin zayıf olmaması da şarttır. (49) Dedim ki:

İmam Şafiî..... Hz. Ömer b. Hattab şöyle diyordu: Diyet, Akile'ye düşer. Akile; (suçu işleyen yani diyeti ödemekle yükümlü olan taraf anlamındadır.)
"Kadın, kocasına ait diyetten hiçbir hakka sahip değildir."

Ancak Dahhak b. Süfyan, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kendisine, Eşyem ed-Dıbabî'nin diyetine karısının da mirasçı kılınması diye yazdığını söyleyince, Ömer b. Hattab kendi görüşünden döndü. (50)

Bundan sonra soru sorana îmam Şafiî, Tavus hadisini zikretti. Hz. Ömer dedi ki, Cenin konusunda Nebî (s.a.v.)'den bir hüküm işiteniniz var mı? Bunun üzerine, Haml b. Malik b. Nabiğa kalktı ve dedi ki, benim muzır iki komşum vardı. Birisi eline geçirdiği çadır sopasıyla diğerine vurmuş, böylece de cenin ölü olarak doğmuştu. Peygamber (s.a.v.), bunun için bir köle azad etmeye hükmetmişti, deyince, Hz. Ömer dedi ki: "Eğer ben bunu işitmemiş olsaydım, başka bir şekilde hüküm verirdim. Başka alimler de, neredeyse bu gibi çok önemli bir konuda, biz de kendi reyimizle hükmedecektik, dediğini rivayet etmiştir. (51)

İmam Şafiî dedi ki, bundan da anlaşılıyor ki, Hz. Ömer hadis-i şerifi duyar duymaz kendi rey ve ictihadından vazgeçmiş, gerek Dahhak'ın hadisinde, gerekse Ceninle ilgili hadiste açıklık getirilen hükme tabi olmuştur. Böylece nefsi ameli terketmiştir. Hatta Cenin ile ilgili hadisi işittikten sonra dedi ki, "Eğer biz bunu işitmemiş olsaydık, başka bir şekilde hüküm verirdik" diyerek meseleyi açıklamıştır. îmam Şafiî, Rasülullah (s.a.v.)'ın sünnetinde Cenin karşılığı olarak yüz deve fidye verilmesi

sabittir. Cenin durumuna gelince, sağ ise yüz deve verilir. Ölüyse, fidye gerekmemektedir. Yine de her şeyi Allah bilir.

Hz. Ömer'e Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hükmü ulaşır ulaşmaz, hemen tabi olmuştur. Rasulullah (s.a.v.) ittibadan başka kendi nefsinin lehinde bir davranışta bulunmamıştır. Daha önce Allah Rasulü'nden bir şey işitmediği için içtihadıyla amel etmiş, ancak sünnetin kendi ameline aykırı olduğunu öğrenince hemen Rasulün hükmüne tabi olarak kendi görüşünü bırakmıştır. O her şey için de aynı usüle tabi olurdu.

İnsanlar da bu konuda aynı şeylerle yükümlüdürler. Allame Ahmed Şakir de şöyle der: "İmam Şafiî, "îhtilafu'l-Hadis" adlı kitabında Haml b. Malik'in ve Dahhak'ın hadisine işaretle şöyle dedi (s. 20-21): "Eğer, haber veren verdiği haberinde doğru ise, haberi vahidin kabulü için bütün bunlar delil olur. Şayet birisinin haberi vahidi hemen reddetmesi caiz olsaydı bunu bizzat Hz. Ömer b. Hattab'ın da Dahhak'a şöyle demesi caiz olurdu. "Senki Necid ehlindensin. Haml b. Malik'e de, Sen de Tihame ehlindensin. Sizler Allah Rasulü'nü çok az görüp arkadaşlık yaptınız. Ben ve yanımdakiler yani muhacir ve ensar ondan ayrılmadık. Bu haber cemaatimizden nasıl gizli kalabilir?" Bilindiği gibi, unutmam ve yanlış yapmam mümkündür. Bilakis Hz. Ömer (r.a.) kendi görüşünü bırakıp, hakkı görüp tabi olmuştur. Hatta kadının kocasının diyetine varis olma meselesinde kendi görüşünü terketmiştir. Fakat Nebi (s.a.v.)'den dolayı bir şey işitmediğinden başka bir şekilde Cenin hakkında hüküm vermiştir. Onun görüşü şuydu. Eğer Cenin sağ olursa, yüz deve, ölü olursa hiçbir şey gerektirmez, yönünde idi. Elbette Yüce Allah Nebisi (s.a.v.)'in lisanıyla, kendisine kat'î olarak itaatı emretmiş, tüm insanları Allah'a ibadet etmeye çağırmıştır. Kimse, nasıl, niçin gibi sorularla girişimde bulunamaz. Rasulullah'tan gelen haber üzerine kimse görüş söyleyemez. Ravi tek de olsa, onu doğru olarak tanıyan bilen kimse bu ravinin haberini reddetmek ona düşmez. Allah Teala şöyle buyurmaktadır:

"Fakat, hayır Rabbine yemin olsun ki, onlar aralarındaki şeyler hakkında seni hakem yapıp sonra da verdiğin hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyet göstermedikçe iman etmiş olamazlar." (52)

îmam îbni Kesir (r.h.) der ki: "Allah Teala yüce. zatına yemin ederek kişi tüm işlerinde Allah Rasulü'nü hakem tayin etmediği müddetçe iman etmiş olamayacağını, çünkü o peygamberin vermiş olduğu hüküm ister gizli olsun, ister açık olsun her zaman bağlanması gereken bir farz ve hak olduğunu kimsenin böyle bir hakka ve farza uymamazlık etmemesi gerektiğini bildirerek şöyle buyuruyor: "Sonra da verdiğin hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan ona tam bir teslimiyet göstermedikçe iman etmiş olamazlar." Yani seni hakem olarak tayin ettikleri zaman kesinlikle ve içtenlikle iman ve itaat ederler, hakemlik yaptığın konuda hiçbir zaman kendi nefislerinde bir sıkıntı duymayacaklardır. Onun hükmünü açık ya da gizli olsun eleştirmeyeceklerdir. Herhangi bir engel ve savunmaya başvurmaksızın tam bir teslimiyetle verdiğin hükmü kabullenip teslim olacaklardır. Nitekim bir hadiste şöyle varid olmuştur:

"Varlığım elinde olan Allah'a yemin olsun ki, sizden herhangi biriniz benim getirdiğime heva ve isteklerini uydurmadıkça mü'min olamaz." (53) Burada bilmeliyiz ki, delilleri olmaksızın ancak mezheplerine muhalif olduğu için Rasulullah (s.a.v.)'ın hadisleriyle amel etmeyi kabul etmediğinden dolayı da mezhep mutaassıpçısını büyük bir sevaptan uzaklaştırmış olur. İmam veya mezhep Rasulullah (s.a.v.)'ın sünnetinde hataya düşebilir. Yahut sünnet üzerine hakim mezhep olur mu? Bununla beraber vacib olan mezhebin üzerine sünnetin hakim olmasıdır. Mezhep taassubu olanlar bilmelidirler ki, onlar imamların sözlerine bile muhalefet etmektedirler. Bunun için İmam Şafiî er-Risalesi'nden şöyle diyor: "Bu tür taklit, gaflet doğurur. Allah Teala, bize hem de onlara mağfiret etsin. Yine şöyle diyor:

"Kişi, sünnet hakkında bilgisizliğe düşerek sünnet hakkında aykırı bir görüş söyler. Bu da sünnete muhalefet ettiği manasına gelmez. Kaza en ihmallikle hata yapıp tevil eder. îmam Şafiî, Allah ona rahmet etsin, o şöyle diyor: "Biz tüm sünenleri bilen hiçbir kimseyi tanımıyoruz. Ama bu durum sünnetin vasfında hiçbir şeyi alıp götürmez. Tüm alimlerin sünnet ilmi birleşince sünnet meydana gelir. Her birinin ilmi ayrı ayrı olunca sünnet ilminden de bir şey eksik demektir. Ancak birinde olmayan bu sünnet, diğerinde vardır. Ayrıca her alim aynı derecede ve ölçüde bilgi sahibi değildir. Kimisi bazısını bilmiyorsa da, bir çok ilmî bünyesinde toplamıştır. Kimisi de diğerine göre az ilim toplayabilmiştir. îlmi az olan nice kimselerin daha alim olanların yanına gitmesi ilmin bir üst derecede arandığını yani sünnet ilminde daha alim olanların yanında arandığını göstermektedir, ilmi çok olan kimse ise kendileri gibi olanların yanında ilim aramaktadırlar. Esasen annem ve babam yoluna feda olsun, Rasulullah (s.a.v.)'in sünneti bu şekilde bütün mahiyetiyle karşımıza çıkmakta bütünlük kazanmaktadır. Kısacası her alimin sünnet toplamada, ilimde derece derece farklılaşmaktadır."

Bu söze ek olarak alim, Ahmed Şakir er-Risale'nin 43. sayfasında şöyle diyor: "İmam Şafiî'nin, sünnet ilmiyle ilgili bu tesbiti hiç şüphesiz ince eleyip sık dokumanın ihatalı bir bakışın ve müçtehide has bir sezginin ürünüdür. Bu ince teshiri yaptığı dönemde Sünen mecmuaları henüz meydanda yoktu. Sadece hadis hafızları ve şeyhler ellerinde bulunan rivayetleri yaymakla meşguldüler. Daha sonraları alimler ve hadis hafızları Sünen kitaplarını yazmakla ve yaymakla sünnet ilmine büyük hizmet etmişlerdir, îmam Şafiî'nin talebesi olan ve Hanbelî mezhebinin kurucusu Ahmed b. Hanbel aynı dönemde yazmakla meşgul olduğu ünlü Müsned isimli eseri için şöyle demektedir:

"Bu kitabı, yediyüz elli bin hadis arasında seçip ayırdederek hazırladım. Müslümanların ihtilafa düştükleri tüm hadisler için bu esere bakabilirler. Eğer onda bulamazlarsa bilsinler ki, o hadis hüccet değildir. Ancak daha sonra gördü ki, Ahmed b. Hanbel bütün titizliğine rağmen birçok sahih hadisi Müsnedine alamamıştır. Sahihi Buhari ve Müslim'de yer alan birçok sahih hadisi müsnedde zikredilmemiştir. Sünenleri hadis hafızlarının hazırladığı diğer kitapları hakimin Müstedreki, Beyhaki'nin ve Darimi'nin eserleri ve bunun gibi kıymetli mecmualarda yer alan sünnetleri bir araya topladığımız zaman "zanni galiple" denilebilir ki, inşaallah çok az bir şey elden kaçmıştır. Ve Süneni Kübra Beyhaki'nin ve Münteka îbni Carud'un, Darimi'nin Süneni, Taberani'nin üç Mu'cemi, Ebü Yala'nın Müsnedi, Bezzarî'nin eserleri ve bunun gibi kıymetli mecmualarda yer alan sünnetleri bir araya topladığımız zaman sünenlerin tamamını içine alır. Denilebilir ki, çok az bir şey elden kaçmıştır. Kesinlikle söyleyebiliriz ki, îmam Şafiî şunu kasdetmiştir. Bütün alimlerin ilmi birleşince sünnet ilmi meydana gelir. Herbirinin ilmi ayrı ayrı olunca sünnet ilminden bir şey eksik demektir. Bunun pratikte gerçekleşmesinden önce (Allah onu mükafatlandırsın), bir görüş olarak söylemiştir. Allame Ahmed Şakir'in sözünü

şeyhimiz Allame Muhammed Nasruddîn Elbani'ye sordum: "O, "Üstad Ahmed Şakir'in zikretmiş olduğu hadis kaynakları sünnetin tümünü kapsamaz. Çünkü Üstad'ın zikretmediği başka önemli îbni Huzeyme'nin sahihi, îbni Hibban'm sahihi. Musannif Ebu Şeybe'nin müsnedi. Musannif Abdurrezzak ve başka kitaplar vardır" dedi.

Ben de derim ki: Ne zaman sünnet sahih olursa, mezhep ya da imamın görüşü terkedilip sünnet ile amel edilmesi gerekir, ihtilaftan kurtuluşun yolu da budur. İhtilaf anında sünnete bağlılığın gerekliliği hakkında Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

"Sizin içinizde hayatta kalanlar bir çok ihtilaflar göreceklerdir. Sizin üzerinize düşen benim sünnetimle hidayete nail olan Hulefa-i Raşidîn'in sünnetinden ayrılmayınız. Azı dişlerinizle ona sımsıkı sarılınız. Din adına dinde olmayan işlerin sonradan uydurulmasından sakının, zira dinde her sonradan uydurulan bid'attır. Her bid'atta sapıklıktır. (54)

6- TAKLİT EN TEHLÎKELÎ TARTIŞMALARIN BAŞİNDA GELÎR

Allah (c.c.) buyuruyor ki:

“Allah'a ve Rasülü'ne itaat edin ve birbirinizle çekişmeyin. aksi halde başarısızlığa uğrarsınız ve kuvvetiniz yok olup gider. Sabredîn; şüphesiz ki Allah sabredenlerle beraberdir." (55)

Allah (c.c.) hezimete uğramanın sebebi olarak çekişmeyi haber vermektedir. Allah'ın kitabı ve Rasulü'nün sünnetiyle hükmettiğimiz zaman çekişme olmayacaktır. Çünkü insanlar kendi görüşleri üzerinde taassub sahibi olduklarından veya delile bakmaksızın başkalarını taklid ettikleri zaman çekişme meydana gelmektedir. Bundan dolayı sahabe (Allah onlardan razı olsun) onlara baktığımızda bütün meselelerde onlar, yine kendi içlerinden olan başka birini taklid etmiyorlardı, îşte onlardan; Ebu Bekir ve Ömer (r.a.)'a bunun gibi dört imam (Allah'ın rahmeti üzerine olsun) ve başkaları kendi görüşlerinde taassub göstermeyip, Rasulullah (s.a.v.)'in hadisine kendi görüşlerini terkediyorlardı ve delillerini bilmeksizin başkalarının da kendilerini taklid etmelerini men ediyorlardı. Gerçek olan bir şey varki, onlar insanların en hayırlılarıydılar. Allah Rasulü (s.a.v.)'in dediği gibi "insanların en hayırlısı benim zamanımda yaşayanlar (sahabe) ve sonrakiler (tabiin) ve ondan sonra gelenler (tebe-i tabiin)'dir" demiştir. (56) Allah ve Rasulü hüküm verdiği zaman kendilerinden ne bir söz söylüyor ne de bir amelde kesinlikle bulunmuyorlardı. Onun sünnetine azı dişleriyle sımsıkı bağlanıyorlardı. Allah Rasülü'nün vasiyet ettiği gibi: ".... O halde sizler benim sünnetimle hidayete ermiş Raşit ve yol gösterici halifelerin sünnetinden ayrılmayınız. Ona sımsıkı sarılın, azı dişlerinizle tutun, (dinde) sonradan uydurulmuş işlerden sakının. Çünkü dinde sonradan uydurulan her şey bid'attır, her bid'at sapıklıktır." (57)

Şüphesiz; sünnet üzere olmayan bütün amellerin bid'at olduğu bilinen bir gerçektir. Böyle ameli uygulamak büyük bir imam tarafından söylenmiş olsa bile caiz değildir. Bu konuda Şeyhü'l-İslam ibni Teymiye -Allah'ın rahmeti üzerine olsun- şöyle diyor: "O hakkı ararken hataya düşer, ictihad ettiğinde yetersiz kalırsa hatasından dolayı sorulmaz, ceza görmez, ecir alır. Bu ecir ictihadından dolayıdır. Hatası da affedilmiştir." Kendilerine nass ulaşmadığından gerek selef, gerekse halef alimlerinden çoğu içtihad etmişler, zayıf hadisi sahih; ayeti değişik manada yorumladığından ya da kuvvetli bulduğu görüşten dolayı bir takım söz ve davranışlarında farkında olmadan bid'ate düşmüşlerdir. Kendilerine ulaşmayan deliller (nasslar konusunda), Rabbinden gücü yettiğince korkarsa; "Ey Rabbimiz! Unutmuş veya hata etmişsek bizi sorumlu tutma" (58) ayeti onda tahakkuk eder. "Allah Teala (bu duaya mukabil olarak); "Sorumlu tutmadım" buyurmaktadır. Bu hadis sahihdir. (59) Allah Rasulü'nün sahabesi hiç bir zaman taassub yapmıyordu.

"İhtilaf durumunda sahabeyi kiram sözlerinin (hüccet) delil olma hakkındaki görüşünüz nedir? Sorusunu soran kişiye cevaben; İmam Şafiî (r.a.): "Kitap, sünnet "icma" (60) ve sahih kıyasa uygun olanlardan faydalanmak için yardım alınabilir" dedi. (61) Er-Risale'de yine, zira nass mevcut iken kıyas yapılmaz. Aynı şekilde sünnetin sonrası (sahabe sözleri) sünnet bulunmayınca hüccet olur, diyor. Devamla; Allah Rasulü'nden başka hiç kimseye ilmî bir delile dayanmadan din hususunda herhangi bir söz söyleme hakkı tanınmamıştır. îstihsan (heva ve heveslerine kapılarak) kendisince güzel gördüğü gibi bir söz söyleyemez, bu ise benzeri görülmemiş bir bid'attır demektedir.

Allah Teala şöyle buyuruyor:

"(Ey Müslümanlar!) Peygamberi kendi aranızda çağırmayı, birbirinizi çağırmakla bir tutmaym. Allah, içinizden birbiri arkasına gizlice sıvaşanları elbette bilmektedir. Bu itibarla, Allah'ın emrine muhalefet edenler, başlarina bir belanın gelmesinden, yahut acı bir azaba uğramaktan sakınsınlar." (62)

Mezhebine muhalif sahih delil bulunmasıyla beraber mezheb taassubunu devam ettiren kişi, Allah Rasulü'nün çağırmasını, başkasınınkiyle bir tuttuğu, akıllı bir kimse için apaçık ortadadır. Bilakis mezhebinin sözünü Allah ve Rasulü'nün önüne geçirmiştir.

Bunun için Allah'u Teala şöyle buyuruyor:

"Ey iman edenler! Allah'ın ve Rasülü'nün önüne geçmeyin (onlardan önce bir şey hakkında hüküm vermeyin) Allah'dan korkun şüphesiz Allah işiten ve bilendir." (63) Bir başka ayetinde;

"Oysa aralarında hüküm vermesi için Allah'a ve peygamberine davet olunan mü'minlerin sözü ise, "işittik ve itaat ettik" demeleridir. İşte kurtuluşa erenlerde bunlardır." "Kim Allah'a, peygamberine itaat eder ve ondan korkar, sakınırsa işte kurtuluşa erenler bunlardır." (64)

Bundan dolayı selef-i salihin (Allah onlardan razı olsun) Allah Rasulü (s.a.v.)'in sünnetine sımsıkı sarılarak sünnete muhalif bütün sözleri reddediyorlardı.

İmamların SÖZLERİ

Muhakkak ki dört imam ve başka hidayet imamları, Allah onlardan razı olsun hadis ne zaman sahih olursa hadisle amel edilmesinin mahiyetinin açıklamışlardır. Buna da kendi sözleri açıklık getirmektedir. Çünkü onlar hiçbir zaman hadise muhalefet etmemişlerdi; aynı zaman taklidden de kaçıyorlardı. îşte müctehid imamların, sünnete uymakla sünnetle çelişen görüşlerini terketmekle ilgili görüşleri:

İmam Ebu Hanife (r.a.): Allah ona rahmet etsin, o şöyle diyor: "Hadis sahih olduğu zaman benim mezhebim (görüşüm) odur." (65)

"Nereden aldığımızı bilmedikçe, hiç kimseye bizim görüşümüz ile amel etmesi helal olmaz." (66)

Başka bir rivayette şöyle demiştir: "Dayandığım delili bilmeden benim görüşüm ile fetva vermek haramdır. Bir rivayette de şu fazlalık vardır. Biz birer insanız, bugün bir söz söyleriz yarın ise ondan vazgeçeriz."

Başka bir güzel sözünde şöyle der: "İçlerinde hadisle meşgul olanlar bulunduğu müddetçe insanlar kurtuluş içerisindedirler. Ne zaman ilmi, hadisin dışında ararlarsa bozulurlar. Allah'ın diniyle ilgili bir konuda şahsî görüşünüze göre hüküm vermekten sakşnşnşz. SÜNNETE tabi olunuz. Kim sünnetten ayrılırsa sapıtır. (*)

İmam Ebu Hanife (r.a.)'ın buna benzer sözleri daha vardır. Diğer taraftan İmam Malik (r.a.) Muvatta isimli kitabını insanların taşımasını men etmiştir. (67)

(*) Mizanü'l-Kübra eş-Şerani 1/51

İmam Malik (r.a.) bir sözünde de şöyle demiştir: "Ben bir beşerim. Doğruyu da bulurum, hata da ederim. Sizler benim görüşlerime bakın. Allah'ın kitabı, Rasulü'nün sünnetine uyanı alın, uymayanı bırakın." (68)

Başka bir sözünde ise; "Hz. Peygamber'in dışında bazı insanların sözleri alınır da terkedilir de demiştir." (69)

İmam Şafiî'ye gelince; muhakkak ki onun davetinin çoğu sünnete tabi olmaktı.

"Hz. Peygamberin bir sünneti kendisine gizli kalmamış ve ulaşmamış kimse yoktur. (Yani herkese Hz. Peygamberin her sünneti ulaşmamış olabilir). Ben bazen bir söz söylemiş bir prensib tesbit etmişimdir de o konuda benim görüşüm hilafına Hz. Peygamber'den nakledilen bir hadis bulunmuştur. Bu durumlarda benim görüşüm Hz. Peygamber'in görüşüdür." (70)

"Bir kimse için, Hz. Peygamberden nakledilen bir sünnetin açıkça belirlenmesi halinde, onu bir başkasının sözünden ötürü terk etmenin helal olmadığı hususunda müslümanlar ittifak halindedirler." (71)

"Bana Rasulullah'dan sahih bir hadis rivayet edildiği halde, onunla amel etmezsem, aklımın gitmiş olduğuna sizi şahid tutuyorum." Bir başka sözünde: "Benim söylediğim bir söz Allah'ın Rasulü'nden gelen bir hadise aykırı olursa, sözümü duvara çarpın" demiştir. (72)

"Hakkında görüş beyan ettiğim herhangi bir meselede hadis alimleri tarafından benim görüşlerime aykırı bir hadis rivayet edilirse, ben sağlığımda ölümümden sonra da görüşümden cayarım." (73)

"Herangi bir konuda söz vermişsem ve Hz. Peygamber'den buna aykırı sahih bir haber gelmişse Hz. Peygamber'in hadisi daha doğrudur. Beni taklit etmeyiniz." (74)

İmam Şafiî'nin talebesi, İmam Müznî -Allah ona rahmet etsin- el-Um adlı kitabın muhtasarının başında şöyle diyor: "Ben bu kitabı Muhammed b. İdris eş-Şafiî ilminden ve onun sözlerinin manasından özetledim. Maksadım bu bilgilerden faydalanmak isteyene durumu kolaylaştırmak, bununla beraber Şafi'yi ve başkalarını taklitten uzaklaştırmak olduğunu bildirmektir. Tevfik ve hidayet Allah (c.c.)'dadır. Kişi buna bakarak nefsini dini için istenilen yere koymalıdır."

İmam Ahmed (r.a.) bu konuda bazı sözlerinde şöyle diyor:

"Beni taklit etme, Malik'i, Şafiî'yi, Evzaî'yi ve Sevrî'yi de taklid etme. Sende onların aldığı kaynaklardan bilgi al." (75)

"Bir rivayette şöyle demiştir: Dini konularda bunlardan, yani alimlerden herhangi birini taklid etme, Hz. Peygamber ve onun ashabından ne gelmişse onu al. Ashabtan sonra tabiun nesli gelir ki, bir alim bunların görüşünü alıp almamakta serbesttir." (76)

"Evzaî'nin Malik'in Ebu Hanîfe'nin sözlerinin hepsi şahsi bir görüşten ibaret oluyor, bence hepsi eşittir. Delil ancak hadislerdir." (77)

"Kim Hz. Peygamber'in hadisini reddederse o helakin eşiğindedir." (78)

İşte bunlar, imamların sünnete sarılmayı emreden ve araştırma yapmadan mesnetsiz olarak başkalarının kendilerini taklit etmesini yasaklayan sözlerdir. Mezheb taassubu ilk iki asırda yayılmamıştır. Ancak üçüncü asrın başlarından sonra yayılmaya başlamıştır. Çünkü üçüncü asrın başında İslam ümmetin büyük fetihlere mazhar olduğu hiçbir kimse için gizli kalmaz. Bundan dolayı îmamı Malik (r.a.) şöyle diyor: "Bu ümmetin sonu ancak baştakilerin düzeldiği bir inançla düzelir."

Bu ümmetin evvelkileri taklitçilik, bid'atlerle ve heva hevese uymakla düzelmemiştir. Muhakkak ki hüccette (delile) ittiba ile düzelmiştir. Allah'u Teala şöyle buyurmaktadır:

"Deki; işte benim yolumdur. Ben Allah'a çağırıyorum. ben ve bana uyanlar aydınlık bir yol üzerindeyiz. (Kör bir saplantı içinde değiliz) Allah'ı (ortaklardan) tenzih ederim. Ve ben ortak koşanlardan (müşriklerden) değilim." (79) Taklidin tehlikesini Üstad Seyyid Sabık Fıkh-ı Sünne isimli kitabında açık olarak izah ediyor. O şöyle diyor: Taklide bağlanıp kitap ve sünnetin rehberliğini kaybettikten sonra, "içtihad, kapısı kapalıdır" sözüyle ümmet-i Muhammed en büyük belalara uğrayarak Rasulullah (s.a.v.)'in sakındırmış olduğu keler yuvasına girdi. (80)

Bu taklidin sonucu olarak ümmet grup ve hiziplere ayrıldı. Yine bu taklitçiliğin eseri olarak bid'atler yayıldı, sünnetin izleri gizlendi. Akli hareket öldürülürek fikrî heyecan durduruldu. Ümmetin şahsiyetini zayıflatacak biçimde ilmî bağımsızlık kayboldu. Böylece ümmete, kurtarıcı bir hayatı kaybettirerek gelişmesini ve ayağa kalkmasını engellediler. Yabancılar, bununla bir gedik bularak islam'ın özüne nüfuz etmeye başladılar.

ŞÜPHE VE CEVABI

Mezheb taassubçularının korkulu şüphesi hadislerin mensuh olması idi. Fakat hemen onların bu şüpheli sözleri üzerine nasih neredede? diye sorulmalıdır. Mezheb taassubçuları dedikleri sözleri biraz düşünsünler! Bunların sözlerinden anlaşılan mana elimizde bulunan hadislerin çoğunun mensuh olmasını gerektirir.

Çünkü bütün mezheb taklidçileri başkalarının görüşlerine ihtiyaç duymadan başka mezheblerin delillerini kabul etmeyerek nasih olmuş diyerek reddederler. Neshi de açıklamazlar. Düşününüz? Allah için; İmam Safii (r.a.) bu ve benzeri sözlerin tehlikesini anlayınca er-Risale isimli eserinde böyle şüpheli meselelere nasih ve mensuh bölümünde açıklık getirerek ne güzel yapmıştır, isteyen bu bölüme bakar. Allah ona rahmet etsin dedi ki:

Resuli Ekrem (s.a.v.)'in sünnetinde de durum aynen böyledir. Yani bir sünneti, yine bir sünnet neshedebilir. Resulullah (s.a.v.) Allah (c.c.)'nin kendisine bildirdiği bir husus hakkında hüküm koyar. Taki insanlar indinde Resülullah (s.a.v.)'ın önceleri muhalif olsa bile nasih bir sünnetinin bulunduğu malum olsun. Bu durum Resulullah (s.a.v.)'in sünnetinde zikredilmiştir, sabittir.

Birisi şöyle sorabilir: Kur'an'ın Kur'an'ı neshettiğine dair delaleti bulduk. Zira Kur'an-ı Kerîm'in bir misli (benzeri) yoktur. Şimdi aynı konuda delili bize sünnetten de gösterebilir misin?"

İmam-ı Şafii (r.a.): Az önce söylediğim gibi Allah (c.c.), Resulullah (s.a.v.)'in emrine tabi olmayı kullarına farz kılmıştır. Bu da kesinlikle Resulullah (s.a.v.)'in sünnetinin, Allah (c.c.) tarafından olduğuna delildir. Sünnete tabi olan sırf kitabullahda bulunan kesin emir sebebiyle tabi olmuştur.

Kur'an'ı Kerîm ve Resulullah (s.a.v.)'in sünneti dışında Allah (c.c.)'nın kullarını başka bir şeyle yükümlü tuttuğunu bilmemekteyiz. Yukarıda anlattığım mahiyette sünnetin mahiyeti ortaya çıktıktan sonra hiçbir şüphe kalmıyor ki, sünnetin yine bir sünnet tarafından neshedilmesi gerekir. Bu noktada (insanların sözleri için de) sünnetin bir benzeri yoktur. Çünkü Allah (c.c.) Resulü (s,a.v.)'e verdiğini, başka hiçbir kuluna vermemiştir. Malumdur ki, bütün insanlara Rasulullah (s.a.v.)'e tabi olmayı ve emirlerine itaat etmeyi farz kılmıştır.

Bütün insanlar, bununla mükelleftirler. Resülullah (s.a.v.)'e tabi olmak farz kılınınca, muhalefet etme hakkı ortadan kalkar. Hiç kimsenin muhalefet hakkı yoktur. Resülullah (s.a.v.)'in sünnetine uyması farz olan bir kimse; aksi bir davranışta bulunamaz ve sünnetten hiçbir şeyi neshetme hakkına sahip olamaz. Eğer şöyle sorulursa; bize Allah Rasulü'nden ulaşmış nesh edilen bir sünneti olabilir mi? Ki bu neshedilenlerin sünnet üzerinde bir etkisi var mıdır? Hayır, katiyyen böyle bir ihtimal olamaz. (Farz) kılınan bir şeye tesir edip de, farziyeti kafi olan bir şey nasıl terkedilebilir?! (81)

Şayet öyle olsaydı, insanlar arasında (sünnet) diye bir şey kalmazdı. Bundan söz edilmezdi. Zira her insan (böyle bir ihtimal düşünülürse) delil olan hadisi şerife (bu mensuhtur) der, bırakıverirdi. Yerine her hangi bir (farz) gelmedikçe; hiçbir farz, hiçbir zaman neshedilemez. Nitekim Mescid-i Aksa kıble olarak neshedilince, yerine Kabe-i Muazzama ikame olunmuştur. Kur'an-ı Kerîm veya Resülullah (s.a.v.)'in sünnetinde olsun; neshedilen herşeyde durum aynen böyledir. (İmam Şafiî'nin) risalesinin açıklayıcısı Allame Ahmed Şakir şöyle diyor: Mukallidler araştırmalıdırlar, İmamı Şafiî'nin dediğini düşünmelidirler. Sünnete ittibanın vücubiyeti deliller üzerine ikame edilmiştir. Sünnete ittiba etmesi onların üzerine farz olması, ittiba edenlerin ona hilaf etmemesi gerekir. Allah Resulü (s.a.v.)'in sünnetine ittibanın farziyyetinin hilafına, (nesh); yani başka birisine ittiba edilmesi söz konusu değildir. Onun makamına başka birini getirmek mümkün olmaz. Mukallidlerin ileri sürdükleri, bu hadis mensuh olabilir veya başka bir hadisle muarız (zıd) olabilir gibi mazeretlere îmamı Şafiî şu sözleriyle karşılık verir:

"Eğer bu caiz olsaydı sünnetin tümü insanların elinden çıkardı."

Asrımızda (islam ümmetinin durumuna) taklitçiliğin eserinin ne olduğuna mukallidler bir baksalar; yabancıların kanunlarının alınıp yürürlüğe konduğunu ve bütün kanunların islam'ın hükümlerinin dışında olup müslümanların akıllarının fesada uğrattığını göreceklerdir. Hayat nizamlarındaki muamelatlarını dinlerinin önüne geçirerek taki toplumu islam'dan çıkaracak hale geldiler. Öyle olduki bazı insanlar dinin müceddidi olduklarını iddia ederek sünneti nesh etmek için kendilerinden bir şeyler koydular. Sonrada kendi görüş ve akıllarıyla insanları

maslahatlarını gözetmek için en tehlikeli olarak Kur'an'ı tevil ettiler. Böylece topluca islam'dan çıkmalarından korkulacak duruma geldiler. La havle vela kuvvete illabillah. (Hiçbir güç ve iktidar Allah'ın gücü üzerinde olamaz.)

BİR UYARI

Bütün bu açıklamalardan sonra yanlış anlamalara ve keyfî araştırmalara meydan vermemek için konu ile ilgili bir uyarıyı faydalı görüyorum.

Bazı çağdaşlar özellikle kanunla meşgul olanlardan içtihadlar arasında telfik (birleştirmek) yapıp hükümlere bina ediyorlar.

Bu gibi şahıslar, herhangi bir mezhebe bağlı kalmadıklarını ve içtihadlar arasında telfik yaptıklarını zannederek herhangi bir delile dayanmaksızın mezheblerin görüşlerinden işlerine geleni tercih ediyorlar. Böylece mezheb taassubundan kurtulduklarını iddia ediyorlar. Oysa bunu yapmakla mezhep mutaassıblarından daha yanlış bir tehlikeye yönelmektedirler. Aslında bu hareketleriyle delilleri bir kenara bırakıp heva ve heveslerinin arzusuna tabi olmak, heva ve heves taklidçiliği yapmaktır. Onların üzerine vacib olan, herşeyden önce Allah ve Rasulü (s.a.v.)'in hükmünü öğrenip taklidden kaçarak amel etmektir. Veya onların üzerine vacib olan çalışarak delilleriyle bir mezhebi tercih etmektir. Ruhsat veya maslahata ittiba etmek değildir. Onlar kitap ve sünnetten sahih kıyas üzerine çeşitli görüşlerde tercih yapamazsa, maslahat üzerine hüküm uygulamaları caiz olmaz. Çünkü batıl görüş hevaya ittiba etmekle olur. (Maslahat ve ruhsatı ileri sürmek batıl hükümlere, nefsi, arzu ve isteklere tabi olmak demektir.) Ulemadan Sahnun (Maliki ulemalarından birisi olup, İmam-ı Malik'e talebelik yaptığı rivayet edilir); sekiz imamdan sekiz görüşün bir mesele için söylediklerini ezbere bilmiyorum. O halde haberden (haberi araştırmadan) önce acele ile cevap vermem nasıl mümkün olabilir? Öyleyse cevabın gecikmesine üzülmek niye? (82)

Maslahata ve kötü arzulara dalarak değil de delile dayanmak maksadıyla hangi sözün daha doğru olduğunu bilinceye kadar cevab için acele etmemelidir. Allame ibni Kayyim İ'lamü'l-Muvakkiîn isimli eserinde; bu meseleyi kuvvetlendirerek, nasslara muhalif ederek Allah'ın dininde, fetva vermenin haramlığı bölümünde, nassların kabulüne, rey şahitlik etmez diyerek şu ayeti delil getiriyor; (83)

"Eğer sana cevab vermezlerse; bilki onlar kendi batıl heveslerine uymaktadırlar. Oysa Allah'tan bir hidayet olmaksızın kendi batıl hevesine uyan kimseden daha sapık kim vardır." (84)

Üçüncü bir emir olmaksızın Allah Teala emri iki kısma ayırmaktadır. Birincisi; Allah ve Rasulü'nün emrine icabet etmek ikincisi ise; hevaya ittiba etmektir. Heva ise Allah ve Rasulü'nün getirdiklerinde olmayanın hepsidir.

Allah Teala şöyle buyurmaktadır:

"(Ona şöyle demiştik.) Ey Davud! Biz seni yeryüzünde bir halife kıldık, insanlar arasında adaletle hükmet, keyfine tabi olma; aksi halde Allah'ın yolundan seni saptırır, Allah yolundan sapanlara ise hesab gününü unutmaları sebebiyle şiddetli bir azab vardır." (85)

Allah Teala bu ayetle insanlar arasında hak ile hükmedmenin yollarını ayırdı. Birincisi; Allah tarafından Rasulü (s.a.v.)'in üzerine indirilen vahy ile adaletle hükmetmek, ikincisi ise heva ile hükmetmektir, îşte muhalefet burdadır. Allah'u Teala Nebisi (s.a.v.) için şöyle diyor;

(Ey Muhammed!) Sonra sana dinden yeni bir şeriat verdik, ona uy. Bilmeyenlerin heveslerine uyma." "Zira onlar, Allah'tan gelecek bir şeyi senden asla sayamazlar. Zalimler birbirlerinin dostudur. Allah ise müttakilerin dostudur." (86) Allah Sübhanehu ve Teala emri kısımlandırarak, ortaya koyduğu şeriatı açıkladı. Böylece şeriatla amel etmeyi ümmete emretti. Bilmeyenlerin ise kendi heva ve heveslerine uyduklarını açıklayarak şeriatle amel etmeyi emretti, heva ve hevese uymayı yasakladı.

Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

".... Rabbinizden size indirilene uyun. Onun dışındaki velilere uymayın. Ne kadar az düşünüyorsunuz?" (87)

Özellikle indirilene uymayı emretti. Kendisi dışındakilere uymanın başka velilere tabi olmak olduğunu bildirdi.

İbni Kayyım, İ'lamu'l-Muvakkın'de şöyle diyor: (88) Sonra Allah Teala onlardan haber vererek; Allah Rasulü'nün getirmiş olduğu hükümden başkasıyla yargılar veya hüküm verirse şüphesiz hakimiyet hakkını tağuta vermiş, onun yargısına rıza göstermiş olur. Tağut ise; kulun haddi tecavüz ederek, Allah (c.c.) dışında başkalarını mabut edinmesi, başkalarına uyması veya itaat etmesidir. Bu bakımdan her kavmin tağutu denilince o toplumun Allah ve Rasulü dışında hakem kabul ettikleri ya da Allah'dan başkalarına kullukta bulundukları, ileriyi görmeksizin körü körüne Allah'tan başka uydukları ve itaat ettikleridir. Bilmeden itaatte bulundukları bu şeyleri Allah'a itaatmış gibi değerlendirenlerdir. Onlara Allah'ın Rasulü'ne indirdiğine gelin denildiği zaman, onların yüz çevirdiğini görürsün. Onlar davetçiye de cevab vermeyip ondan başkasının hükmüne razı olurlar. Böylece onlara vadedilen belanın yerine gelmesidir. Bu belalar onların mallarına vücudlarına, gözlerine, dinlerine, akıllarına isabet eder. Bu da Rasulullah (s.a.v.)'in getirdiğinden yüz çevirmelerinden ve başkasıyla hükmetmek ve yargılamak için başvurmalarındandır.

Allah Teala'nın buyurduğu gibi:

"Eğer onlar (senin vereceğin hükümden) yüz çevirirlerse bilsinler ki, Allah bir takım günahları sebebiyle onları cezalandırmak istemektedirler." (89)

Bunun gibileri: "Kendilerinin iyilikle arayı bulmak istediklerini ileri sürerek güya özür belirtirler. Bu kesim yani taklid ve telfik taraftarlarıyla buna karşı olanların arasını bulmak isteyenler, her iki kesimin de razı olabilecekleri ve uygun görecekleri bir görüşü ortaya koyarak sonuca varmak isterler.

Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v.)'in getirdiği ahkam ile buna karşı olanların ortaya koydukları kimselerin sundukları arasında bir ortak nokta bulmak isteyenler gibi görünürler. Bu insanlar böyle yaparken bile kendi akıllarınca iyilik yaptıkları (bir işin) iddiasını savunurlar. Amaçlarının arayı bulmak olduğunu söylerler. Oysaki asıl iman şudur; Hz. Peygamberin getirdiği hükümler karşısında ona aykırı olanlar arasında bir savaşın, tarikat, hakikat, akide, siyaset ve herhangi bir görüş ileri sürenler arasında var olmasıdır. îşte böyle bir savaşın sürmesi asıl imanın kendisidir. Yoksa bir kesimle orta bir nokta bulmak değildir. Hidayet ise Allah'tandır. (90)

Yine İbni Kayyım der ki: "İster müftü, ister hakim olsun, bunlar fetva verirlerken ya da hüküm beyan ederlerken hakka bağlı hüküm vereceğim dediği zaman anlayış ve kavrama bakımından iki yoldan birine dayanmak zorundadır:

Birincisi: Gerçeği (vakıayı) anlamak, bununla ilgili ince noktaları teşhis ve tesbit etmektir. Aynı zamanda o vakıanın (olayın) içyüzünü karinelerle, emare ve işaretlerle ortaya çıkarabilme gücünde olmalı ki, böylece ilim bakımından meseleyi tüm yönleriyle kavrayabilmiş olsun.

Ikincisi: Gerçekte vacip yani gerekli ve zorunlu olanı anlayıp ortaya çıkarabilmeli. Bu ise Allah'ın kitabına ve Resulü'nün sünnetine uygun olanın ortaya çıkarılması meselesidir. Hüküm buna göre olmalıdır.

İşte bu gerçeği belirttikten ve meseleyi tesbit ettikten sonra, artık iki olaydan biri ötekine tatbik edilebilir. Kim bu konuda tüm gücünü ve gayretini ortaya koyarsa hadiste vadolunan iki ecri ya da bir ecri almış olur. Çünkü alim kişi vakıayı yani gerçek olayı bilerek ve onu derinliğine araştırarak Allah'ın ve Rasulü'nün murad ettiği hükme ulaşandır. Nitekim Hz. Yusuf (a.s.)'ın durumuyla ilgili şahitlikte bulunanlar da bu yöntemle gerçeğe ulaştılar. Yusuf (a.s.)'ın gömleğinin arkadan yırtılmış olması ile onun suçsuzluğunun ve doğruluğunun farkına vardılar. Aynı şekilde Hz., Süleyman (a.s.) da öz anneyi tesbit için: "Bıçağı getirin de, çocuğu aranızda ikiye bölerek paylaştırayım" deyip gerçeği ortaya çıkarmıştır. Hz. Ali de, Hatıb b. Beltea tarafından kadına verilen mektubu ortaya çıkarmak için kadına: "Ya mektubu verir, çıkarırsın, ya da seni çırıl çıplak soyarım" kesin tavrıyla gerçeği ortaya koymuştu. Kim de bunun dışında bir yola girerse, insanların haklarını zayi etmiş olur. Yani Allah'ın gönderdiği

ve Rasulü'nün ortaya koyduğu şeriatın dışında bir yola girerse, halkın haklarını çiğnemiş olur. îşte böylece taklid ve telfikin geçersizliği, batıllığı ortaya çıkmış olur. Allah'dan, bize doğru ve dürüst olanı ilham etmesini ve Rasulü'nün sünnetine bağlı kalmayı ve hidayete ermiş Raşit Halifeleri'nin sünnetine sımsıkı bağlı kalmayı isteriz. Rasulullah (s.a.v.)'in emrettiği gibi; "Muhakkak ki (benden sonra) sizden kim yaşarsa birçok ihtilaflar görecektir. Benım ve Raşit Halifeleri 'min sünnetinden ayrılmayın Ona azı dişlerinizle sımsıkı sarılın. (Dinde ortaya atılmış) yeni amellerden sakınınız. Çünkü (dinde) her ihdas olunan (ortaya atılan) şey bidattır. Ve her bid'at ta sapıklıktır."

Düşün ey müslüman; Allah Rasulü (s.a.v.)'in sünnetini azı dişleriyle sımsıkı sarılanlardan ol. Ve onun sünnetine muhalif olan söz ve ameli terket. Allah Teala şöyle buyuruyor: "Artık peygamberin emrinden uzaklaşıp gidenler, kendilerini bir fitnenin çarpmasından yahut onlara pek acıklı bir azabın gelib çatmasından sakınsınlar." (91)

---

1) Zariyat:55

2) Ahzab: 36

3) Nisa: 13

4) Nisa: 60

5) Nisa: 61

6) Ali-İmran: 32

7) Nalh: 44

8) Ali-İmran: 132

9) Nisa: 80

10) Nur: 51 •

11) Hasr:7 .

12) Imam Malik, el-Muvatta 2/899, Hakim 1/93

13) Ahzab: 1-2

14) En'am: 106

15) Casiye: 18

16) Imam Şafii; er-Risale.

17) Maide: 67

18) Müslim, İman: 1/287

19) Nahl: 44

20) Nahl: 44

21) Nahl: 89

22) Şura: 52

23) imam Şafiî'nin Müsnedin'de, Beyhakinin Sünenin'de Sahih olarak rivayet etmişlerdir. Allame Ahmed Şakir'in tahkik etmiş olduğu, İmam Şafiî'nin er-Risalesine bakınız.

24) Maide:3

25) Ahmed b. Hanbel Müsned 4/126 - ibn-i Mace; 43 ve Ebu Davud rivayet etmiştir.

etmiştir.

26) Sahih-i Müslim, Kitabu'1-Hac: 1/147

27) Şura: 52-53

28) Ahzab: 36

29) Nisa: 69

30) Nisa: 80

31) Nur: 63

32) Müslim 1719, Buhari, Sulh: 5, İ'tisam: 221, Müslim: 1719, ibn Mace, Mukaddime: 14, Ebu Davud: 4606

Hz. Aişe (r.a.)'den gelen bu hadisde reddin manası; kabul edilmez, batıldır, yani amel edilmez. Bu hadis İslam'ın temel kaidelerinin büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu Allah Rasulü'nün sözlerinin toplandığı yerdir. Aynı zamanda bid'at ve hurafelere açık bir reddiyedir. Bu bid'atlar eski veya yeni de olsa asla değişmez.

33) Sünen-i Darimi: 1/210, Mecmeu'z-Zevaid, 1/181. Hadisin merfu için bkz. Müslim, Müsafir 275 (1/563) îbn-i Mace, Mukaddime, 12 (1/59), Ahmet b. Hanbel, Müsned; 1/380,404.

34) Buhari; Kitabu'l-î'tisam bi'1-Kitabı ve's-Sünneti; 15/12.

35) Ebu Davud, Sünnet, 6 (5/12); İbn-i Mace, Mukaddime; 2, Tirmizi; ilim; 2665. Ahmed bin Hanbel'de müsnedinde sahih olarak rivayet etmiştir.

36) Sünnetten kasdedilen burada; yol, şeriatın hükümlerinin tatbikatı ve Kur'an'ın açıklaması olarak Rasülullah (s.a.v.)'in izlemiş olduğu yol.

37) Ahzab:34

38) Ali İmran: 164

39) Ahmed bin Hanbel Müsned: 2/367,4/132, Ebu Davud, Sünnet: 6, (5/10), İmare;

33, Tirmizi, İlim: 10, İbn-i Mace: 2

40) Buhari: 1/24, İmam Malik el-Muvatta 2/899, Hakim 1/93

41) İmam Ahmed, Müsned, 3/470-471, ve Darimi 1/441, el-Musannaf: 10/313-334, Mecmeu'z-Zevaid, 1/173-174, 182. Hadis hasendir. Miskati Mesabihin tahki-

kine bakınız.

42) Meyletmek: el-Kamusul-Muhite bakınız

43) Ahzab: 36. îbni Kesir'in tefsirinde bu ayetin sebebi nüzulüne bakinız.

44) Nisa: 59

45) Buhari, Ahkam: 4, Müslim, İmarat: 39-40. İmam Atımed tahric etmiştir. Muhaddis Şeyh Muhammed Nasuriddin Albani'nin Camiu's-Sahihi'ne bakınız.

46) Şura: 10

47) Asıl olan budur. "Sonra" birincinin manasını isbat ettiğimiz zaman kitap ve sünnete beraber olarak dönmemiz gerekir. Buna da Allah Teala'nın şu sözü şahidlik eder: "........ Eğer aranızda herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düştüğünüz

zaman onun hükmünü Allah'a ve peygamberine havale edin...." (Nisa: 59)

48) el-Hakim Müstedrekte rivayet etmiştir. er-Risale sh.: 423'de muhaddis allame Ahmed Şakir'in tahricine bakiniz.

49) îmam Şafiî'nin er-Risale'sinin tahkikcisi allame Ahmed Şakir söyle diyor:

"Allah Rasulü'nden sonra birisinin onun sünnetiyle amel etmesi gerekir ki, o zaman o sünnetle amel edelim sözünün iddiasını ileri sürenlerin görüşlerinin geçersizliği konusunda;

Ben derim ki; hadis ne zaman sahih olursa onunla amel edilir. Şayet bilelim ki ehl-i ilimden birisi onunla amel etmemiş olsun, çünkü hadis hüccettir."

50) imam Ahmed, Ebu Davud, Tirmizi, îbni Mace ve başkaları rivayet etmişlerdir. er-Risale'nin tahkikine bakınız.

51) Hadis mürseldir. Bu hadisi, îmam Ahmed, Ebu Davud ve İbn Mace muttasılan sahih olarak rivayet etmişlerdir. Allame Ahmed Şakir'in tahricine, er-Risale, sh: 438'e bakiniz.

52) Nisa: 65

53) imam Nevevi; kırk hadisin şerhi. Bu hadisi: Şeyh allame muhaddis Muhammed Nasuriddin Albani zayıf olduğunu söylüyor. Mişkati Mesabih'in c.l, sh: 59'a bakiniz. (Baskı: Mektebü'l-îslamî).

54) Ebu Davud, Sünnet; 5, 2/611, Hadis Rakamı: 4607, Tirmizi, İlim: 16, îbn-i . Mace, Mukaddime; 6, 1/15-17. Şeyh el-Bani, Zilalü'l-Cenneti fî Tahrici's-Sünne'de 1/17-19, hadis sahihdir. Ahmed b. Hanbel Müsned, 4/126-127. Beyhaki, Medhal: 135, Hakim, Müstedrek, 1/95-96

55) Enfal: 46

56) Buhari, Müslim, Fadaili's-Sahabe; 7/211, Buhari, Şehadet 5/190, Tirmizi, Fiten: 2222

57) Ebu Davud, Sünnet; 5, 2/611, Hadis Rakamı: 4607, Tirmizi, İlim: 16, îbn-i Mace, Mukaddime; 6, 1/15-17. Şeyh el-Bani, Zilalü'l-Cenneti fî Tahrici's-Sünne'de 1/17-19, hadis sahihdir. Ahmed b. Hanbel Müsned, 4/126-127. Beyhaki, Medhal: 135, Hakim, Müstedrek, 1/95-96

58) Bakara: 286

59) Mearicu'l-Vusul. .

60) Bilinen icma; sahabenin ihtilafından sonra kesinleşti.

61) İmam Şafı; er-Risale.

62) Nur: 63

63) Hucurat: l

64) Nur: 51-52 ,

65) İmam İbn Abidin'in el-Hasiye c.l, sh. 63 ileResmu'l-Müfti, Mecmuati Resaili îbn Abidin, c.l, sh.4. Şeyh Salih el-Fullani'nin "îkazu'l-Himem'de sh.63 ve îbn Abidin'in ibnu'ş-Şahne'ye ait"Şerhu'l-Hidaye'den naklettiğine göre şöyle deniliyor:

Hadis sahih olduğu zaman mezhebin görüşü'ile çelişse de onunla amel edilebilir."Ve kişinin mezhebi hadisin hükmü olur. Hadisle amel etmek mezheb taklidcisi kişiyi Şafı veya Hanefi olmaktan çıkarmaz, imamın bu sözü îbn Abdi'l-Berr, Ebü Hanife ve diğer imamlardan rivayet etmektedir.

Şeyh muhaddis Muhammed Nasuruddin el-Bani ise şöyle diyor: Bu söz imamların ilim ve takvadaki olgunluklarındandır. Öyleki bu alimler sünnetin tamamını bilmediklerine işaret etmişlerdir. Bazen onlardan kendilerine ulaşmamış bir sünnete ters görüş çıkmakta ve bu durumda meseleyi öğrenince bize sünnete uymamızı emretmişlerdir. (Hadislerle Namaz Kitabı sh. 20)

"Hadis sahihse benim mezhebim odur." (Allah onlardan razı olsun.) Sözü bazı yerlerde sünnetin yorumu manasında alınmaktadır.

66) l- îbn Abdi'1-Berr el-İntika fi Fezaili Selaseti'l-Eimmeti'l-Fukaha sh. 145.

2- İbnü'l-Kayyim îlamü'l-Muvakkın, c. 11, sh. 309. İbnü'l-Kayyim, Ebü Yusuf'tan gelen bu rivayetin sağlam olduğuna kesin olarak hükmetmektedir, c.2, sh:544.

3- îbn Abidin, el-Haşiye Alel-Bahrir-Raile 6/293.

4- Resmu'l-Müftu, sh. 29-32.

5- Şerani el-Mizan, c.l, sh. 55 vb. eserlerde bu söz geçmektedir. (*) Mizanü'l-Kübra eş-Şerani 1/51

67) Şeyh Muhaddis Muhammed Nasuriddin Albani'nin; Hadislerle Namaz kitabının giriş bölümüne geniş bilgi için bakınız.

68) a.g.e. (Bu söz sonradan gelen alimler nezdinde meşhurdur.)

69) a.g.e.

70) Ibn Asakir, Tarihu Dımaşk (15/1/3). el-îkaz sh. 100. I'larnu'l-Muvaklın: *2/* 363-364

71) a.g.e. 2/363. Fullani sh. 68.

72) Harevi, Zemmü'l-Kelam 3/41/1. Hatib Bağdadî, (el-İhticac Bi'ş-Şafii (812). îbn Asakir 15/9/10. Nevevi; el-Mecmu 1/163.

73) Ebu Nuaym 9/107; Herevi 47/1. İ'lamu'l-Muvakkun c.2, sh. 63. Fullani; sh. 104.

74) İbn Ebi Hatim, Ebu Nuaym îbn Asakir; 15/9/2.

75) el-Fullani; 113, î'larnu'l-Muvakkın, c.2, sh. 302.

76) Ebu Davud, Mesailu'l-Imam Ahmed, sh. 276,277.

77) ibn Abdi'1-Berr, el-Cami, c.2, sh. 149.

78) İbni'l-Cevzi, sh. 182.

79) Yusuf: 108.

80) Hadisin tamamını buraya yazmayı faydalı buldum. Rasulullah (s.a.v.) şöyle . buyuruyor: "Şüphesiz ki siz sizden öncekilerin yolunu karış karış, kulaç kulaç takib edeceksiniz. Hatta onlar bir keler deliğine girseler siz de onların ardından gireceksiniz."

Sahabiler; "Ey Allah'ın Rasulü! Bunlar yahudi ve hıristiyanlar mıdır? dediler. Peygamberimizde şöyle buyurdu: Başka kim olacak. Buhari; Enbiya: 50, İğtisam 14, Müslim; ilim 6, îbn Mace; Fiten 17, İmam Ahmed, c.2, sh. 327, 450.

81) Yani; birisi mensuh'un varlığını iddia ederek nasihi getiremezse bu ihtimali olmayan bir şeydir.

82) îbn Kayyım; î'lamu'1-Muvakkın c.l, sh. 36.

83) a.g.e.c.l,sh.49.

84) Kasas:50.

85) Sad: 26

86) Casiye: 18-19.

87) A'raf:3

88) I'lamu'l-Muvakkın c.l, sh. 53.

89) Maide:49.

90) İ'lamu'1-Muvakkın c.l, sh. 94.

91) Nur: 63